

ДОДАТОК А
Копії публікацій

Міністерство освіти і науки України
Харківський національний університет радіоелектроніки

**ЗБІРНИК НАУКОВИХ ПРАЦЬ
ЗДОБУВАЧІВ ДРУГОГО (МАГІСТЕРСЬКОГО)
РІВНЯ ВИЩОЇ ОСВІТИ
КАФЕДРИ ЕКОНОМІЧНОЇ КІБЕРНЕТИКИ ТА
УПРАВЛІННЯ ЕКОНОМІЧНОЮ БЕЗПЕКОЮ**

Харків 2019

Міністерство освіти і науки України
Харківський національний університет радіоелектроніки

**ЗБІРНИК НАУКОВИХ ПРАЦЬ
ЗДОБУВАЧІВ ДРУГОГО (МАГІСТЕРСЬКОГО)
РІВНЯ ВИЩОЇ ОСВІТИ
КАФЕДРИ ЕКОНОМІЧНОЇ КІБЕРНЕТИКИ ТА
УПРАВЛІННЯ ЕКОНОМІЧНОЮ БЕЗПЕКОЮ**

Рекомендовано рішенням НМР
Харківського національного
університету радіоелектроніки
Протокол від 24.02.2011 № 6

Харків 2019

УДК 65.012.8 + 658.5:330.4

Редакційна колегія:

Полозова Т.В., доктор економічних наук (завідувач кафедри економічної кібернетики та управління економічною безпекою),

Соколова Л.В., доктор економічних наук (професор кафедри економічної кібернетики та управління економічною безпекою),

Костін Ю.Д., доктор економічних наук (професор кафедри економічної кібернетики та управління економічною безпекою),

Лепейко Т.І., доктор економічних наук (професор кафедри економічної кібернетики та управління економічною безпекою).

Відповідальний секретар – Помогалова Н.В.

Збірник наукових праць здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти кафедри економічної кібернетики та управління економічною безпекою/ за ред. Т. В. Полозової та ін. Харків: Харківський національний університет радіоелектроніки, 2019. 133 с.

Збірник містить наукові статті здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти кафедри економічної кібернетики та управління економічною безпекою Харківського національного університету радіоелектроніки, які навчаються за спеціальностями 051 Економіка освітньо-професійної програми «Економічна кібернетика» та 073 Менеджмент освітньо-професійної програми «Управління фінансово-економічною безпекою». Статті подано в авторській редакції.

© Харківський національний університет радіоелектроніки, 2019

© Кафедра економічної кібернетики та управління економічною безпекою, 2019

ЗМІСТ

1. AL-FAKHORE ESKNDER SULIAMAN SALTU. Analysis of Theoretical and Methodical Approaches to Assessing the Competitiveness of Enterprises.....	5
2. OMODARA OLUWATOBI OLAMIDE. Theoretical Aspects of Assortment Formation at the Enterprise.....	10
3. PENG GILBERT CHE. Mathematical Model of Company's Marketing Diagnostics.....	15
4. TERFAS AHMED MASOUD ALI. Financial Analysis as a Key Element of Enterprise's Economic Activity.....	19
5. ГЛУЩУК А. В. Методичні аспекти оцінки стану системи економічної безпеки підприємства.....	23
6. ДМИТЕРКО Н. Ю. Методичне забезпечення діагностики кризового стану підприємства.....	28
7. ЗІНОВ'ЄВА І. А. Джерела і чинники загроз економічній безпеці підприємства.....	33
8. ЛЬБІНА А. О. Фінансова безпека банку як основа його стійкості.....	38
9. КОНОНОВА О. С. Стратегічне забезпечення фінансово-економічної безпеки комерційних банків.....	43
10. ЛАШИНА А. Г. Загрози економічній безпеці логістичного підприємства.....	47
11. ЛЕВЧЕНКО М. В. Етапи управління кредитним ризиком в системі економічної безпеки комерційного банку.....	52
12. ЛИТВИН С. В. Система соціально-економічної безпеки компанії як основа її стратегії.....	56
13. ЛИТОВЧЕНКО В. О. Корпоративна безпека підприємства: теоретичні аспекти.....	60
14. ЛОТВИНОВА В. В. Використання ризик-менеджменту для забезпечення економічної безпеки ІТ-підприємства.....	64
15. ЛЮБІЧЕВА О. І. Дослідження розвитку регіонів України.....	68
16. МАЗУРА А. Ю. Методи та моделі оцінки комунікативної ефективності рекламної діяльності підприємства.....	72
17. МОСКАВЦОВА К. О. Структурна модель прогнозування облікової ставки Національного банку України.....	77
18. НАЛЬОТКІНА М. С. Кадрова безпека як елемент системи економічної безпеки підприємства.....	81
19. ПОКАСЬ А. В. Дослідження поняття «кадрова безпека» підприємства... ..	85
20. ПОШИТА А. М. Суть грошових потоків в контексті забезпечення фінансово-економічної безпеки підприємства.....	90
21. САМОЙЛОВА М. Р. Формування комплексної оцінки безпеки дистриб'ютора.....	96
22. СТОЙКА М. В. Інвестиційна привабливість підприємства.....	100
23. СТОЙКА О. В. Формування стратегії підприємства як необхідна умова його розвитку.....	106

Покась А.В.,
науковий керівник
Мусієнко В.О., к.т.н., доцент

ДОСЛІДЖЕННЯ ПОНЯТТЯ «КАДРОВА БЕЗПЕКА» ПІДПРИЄМСТВА

У статті, на підставі аналізу різних наукових підходів до визначення поняття «кадрова безпека» та структури кадрової безпеки підприємства, висвітлено основні механізми її забезпечення у сучасних умовах розвитку економіки. Охарактеризовано фактори, які впливають на ефективність роботи персоналу.

В статье, на основе анализа различных научных подходов к определению понятия «кадровая безопасность» и структуры кадровой безопасности предприятия, отражены основные механизмы ее обеспечения в современных условиях развития экономики. Охарактеризованы факторы, влияющие на эффективность работы персонала.

Сучасні умови ведення бізнесу в Україні зумовлюють актуалізацію проблем ефективного кадрового забезпечення діяльності юридичних осіб усіх форм власності. Важливість кадрової складової полягає в тому, що персонал відіграє ключову роль у конкурентоспроможності та ефективній діяльності будь-якої фірми. Найменша помилка, прорахунок, не кажучи вже про свідомий намір, або некомпетентність можуть стати причиною втрат підприємства. За даними статистичних досліджень близько 80 % випадків економічних злочинів здійснюють співробітники компаній, а ефективна організація роботи щодо забезпечення кадрової безпеки може майже на 60% знизити прямі та передбачити непрямі збитки фірми, пов'язані з людським фактором [1, с. 23].

Зростання ролі кадрової безпеки в сучасних умовах обумовлено, з одного боку, такими соціальними тенденціями, як демократизація суспільства, лібералізація економіки й ринку праці, зміна сутності контролю за персоналом, підвищення ролі управління персоналом в управлінні підприємством. З іншого боку, спостерігаються процеси ускладнення праці, підвищення ролі творчості й інновацій, надання працівникам волі й автономії в прийнятті рішень, що приводить до ослаблення можливості жорсткого контролю за персоналом. Незважаючи на те, що поняття «кадрова безпека» все частіше використовується в наукових дискусіях, і все більше застосовується на практиці, до цього часу немає єдиного визначення цієї категорії. Так А. Джобава визначає поняття «кадрової безпеки» як сукупності заходів, спрямованих на запобігання протиправним діям, або сприяння їм із боку персоналу підприємства [2, с. 10].

О. Кіріченко вважає, що «кадрова безпека – це правове та інформаційне забезпечення процесу управління персоналом, вирішення правових питань трудових відносин, підготовка нормативних документів, що їх регулюють, забезпечення необхідною інформацією всіх підрозділів управління персоналом» [3, с. 28].

На думку А. Кібанової, «кадрова безпека – це генеральний напрямок кадрової роботи, тобто сукупність принципів, методів, форм організаційного механізму з опрацювання цілей, завдань, які спрямовані на збереження, зміцнення й розвиток кадрового потенціалу, створення відповідального і високопродуктивного згуртованого колективу, здатного вчасно реагувати на постійно мінливі вимоги ринку з урахуванням стратегії розвитку організації» [4, с. 214]. Автори О. Ареф'єва та О. Литовченко трактують кадрову безпеку як сукупність управлінських заходів, пов'язаних з ефективним формуванням та використанням кадрового потенціалу підприємства, з метою забезпечення та підтримки економічної стійкості та результативності господарської діяльності підприємства [5, с. 97]. Н. Логінова пропонує розглядати кадрову безпеку як найбільш важливу складову економічної безпеки підприємства, яка має на меті виявлення, знешкодження, запобігання, відвернення та попередження загроз, небезпек і ризиків, які спрямовані на персонал та його інтелектуальний потенціал, і ті, які йдуть безпосередньо від нього, що повинно проявлятися в системі управління трудовими ресурсами та в кадровій політиці підприємства [6, с. 376]. М. Петров вважає, що: «кадрова безпека – це таке положення організації як соціальної спільноти й індивіда в ній, при якому вплив на них з боку природного, економічного й соціального середовища, а також внутрішнього середовища самої людини не здатні заподіяти шкоди» [7, с. 68].

Ю. Чаплигіна дає визначення кадрової безпеки як складової безпеки підприємства, що є кількісно-якісною характеристикою стану захищеності інтересів підприємства від внутрішніх та зовнішніх загроз і ризиків, пов'язаних з персоналом та використання його людського, інтелектуального і соціального капіталу. А. Шаваєв розуміє поняття «кадрової безпеки» як стан захищеності суспільно-прогресивних інтересів організації з розвитку й удосконалення її людського капіталу, підтримки ефективної системи управління людськими ресурсами, й мінімізації ризиків компанії пов'язаних із її кадровою складовою. Науковці Г. Козаченко, І. Чумарін, Н. Швець розглядають кадрову безпеку як процес запобігання негативним впливам на економічну безпеку підприємства через ризики і погрози, пов'язані з персоналом, його інтелектуальним потенціалом і трудовими відносинами загалом [8, с. 126].

Аналіз різних точок зору на поняття «кадрова безпека» дозволяє вважати її синтетичною категорією економічної теорії, теорії управління персоналом, економіки праці, соціології, та політології. Зміст категорії «кадрова безпека» характеризує стан економічної системи, за якого відбувається ефективне функціонування всіх її складових, забезпечення захищеності і здатність протистояти внутрішнім і зовнішнім впливам, що пов'язані з персоналом.

Кадрова безпека є комбінацією таких складових як: безпека життєдіяльності (здоров'я, фізична безпека), соціально-мотиваційна безпека (фінансова, кар'єрна, естетична, адміністративно-незалежна), професійна безпека (безпека праці, пенсійно-страхова, безпека володіння сучасними знаннями), антиконфліктна безпека (патріотична, психолого-комунікаційна безпека) технологічна. Зрозуміло, що усі ці складові діють не окремо одна від одної, вони пов'язані між собою різноманітними зв'язками та впливами.

Неможливо сьогодні уявити працівника, який би не думав про власне здоров'я, фінансове забезпечення своєї сім'ї, кар'єрний ріст, пенсійно-страхову безпеку. Налагодження ефективної взаємодії роботи всіх цих складових є запорукою стабільності фірми. Цю стабільність забезпечує персонал, який впливає на всі аспекти її життєдіяльності, а також невід'ємно пов'язаний із її економічною безпекою.

У ряді досліджень вважається, що персонал організації становить найбільш слабку ланку в загальній системі економічної безпеки підприємства. Ця теза підтверджується тим, що персонал може бути чинником стабільності економічної безпеки і водночас джерелом негативних впливів на неї. По-перше, помилкові дії окремих співробітників фірми – від кур'єра до керівника найвищої ланки; по-друге, вплив посадових осіб органів державної влади та управління, в тому числі (правоохоронних, податкових та інших контролюючих структур); по-третє, дії різних суб'єктів господарювання, особливо підприємств-конкурентів (економічні, розвідувальні, вплив на окремі ланки діяльності); по-четверте, низка неефективних рішень персоналу підприємства через недостатню кваліфікацію, недбалість керівників, менеджерів, логістів, аналітиків [9, с. 51]. Для недопущення цього необхідно налагодити ефективну систему управління персоналом. Система управління персоналом – це сукупність взаємозалежних заходів для створення умов нормального функціонування персоналу в організації. Ця система передбачає виконання низки функцій, кожна з яких складається з певних завдань, реалізація яких спричиняє певні позитивні наслідки (табл. 1) [10, с. 235].

Таблиця 1 – Функції і завдання системи управління персоналом

Функція	Зміст завдань з виконання функції	Бажаний ефект від реалізації завдання
Визначення потреб у персоналі	- планування якісної потреби у персоналі; - вибір методів розрахунку кількісної потреби у персоналі	- якісне забезпечення персоналом; - оптимальна методологія розрахунку потреби в персоналі на всіх рівнях функціонування підприємства
Забезпечення організації кадрами	- вивчення і аналіз інформації про ринок праці; - розроблення і застосування методів забезпечення кадрами; - відбір і ділова оцінка персоналу	- наявність достовірної інформації про ринок праці; - ефективний кадровий менеджмент; - професійна оцінка роботи персоналу

Продовження таблиці 1

Розвиток персоналу	- організація і проведення навчання; - створення кадрового резерву і робота з ним	- організація системи навчання персоналу; - підготовлений та перевірений високопрофесійний кадровий резерв підприємства
Використання персоналу	- вивчення змісту і результатів праці на робочих місцях; - упорядкування робочих місць, забезпечення безпеки праці	- максимально швидке виявлення та реагування на ефективність роботи кожного працівника; - створення належних умов праці для персоналу
Мотивація результатів праці та поведінки персоналу	- управління процесом мотивації трудової поведінки; - залучення персоналу до процесу управління в організації; - створення здорового морально-психологічного клімату	- створення чіткої системи підвищення мотивації роботи персоналу на підприємстві; - зменшення ризиків кадрової безпеки; - формування сприятливого мікроклімату, доброзичливого стилю спілкування «керівник-підлеглий»
Інформаційно-правове управління персоналом	- правове регулювання трудових відносин; - облік і статистика персоналу; - розробка кадрової політики	- нормативно-правове забезпечення кадрової безпеки підприємства; - достовірна статистична інформація щодо кількості робочого персоналу; - належна кадрова політика підприємства

Процес планування та управління персоналом має бути спрямований на охорону належного рівня економічної безпеки, охоплювати організацію системи підбору, найму, навчання й мотивації праці необхідних працівників. Також важливим завданням системи управління персоналом є забезпечення механізму кадрової безпеки на підприємстві. Це нелегке завдання, однак вже сьогодні існують думки щодо того, як можна створити дієвий механізм забезпечення кадрової безпеки. Зокрема З. Живко вважає, що він можливий через взаємодію і функціонування служби безпеки підприємства (окремого її сектору) з відділом кадрів [11].

Кадрова безпека характеризує стан економічної системи, за допомогою якої відбувається ефективне функціонування всіх її складових, забезпечення захищеності і здатність протистояти внутрішнім і зовнішнім впливам, що пов'язані з персоналом. Ключову роль в діяльності будь-якого підприємства відіграє персонал. Кадрова безпека є комбінацією таких складових як: безпека життєдіяльності, соціально-мотиваційна безпека, професійна безпека, антиконфліктна безпека.

В сучасних умовах кадрова безпека набула значної ролі як в соціальних тенденціях (демократизація суспільства, лібералізація економіки та ринку праці, підвищення ролі управління персоналом в управлінні підприємством), так і в приведенні до ослаблення можливості контролю за персоналом.

Для ефективного функціонування кадрової безпеки та її зміцнення потрібно: створювати безпечні та комфортні умови для роботи персоналу; створювати умови для кар'єрного росту персоналу; створити на підприємствах підрозділи кадрової безпеки; здійснювати на кожному підприємстві стратегічне кадрове планування; погоджувати ринкові умови, розвиток бізнесу та інтереси співробітників підприємства; здійснювати диференціацію розміру доходів працівників, що виконують різні функції. Таким чином, забезпечення кадрової безпеки може гарантувати стабільну та ефективну діяльність підприємства і високий потенціал його розвитку в майбутньому.

Перелік джерел посилання

1. Иванов В. В. Идентификация, аутентификация... лояльность! *Специальная техника*. 2006. № 2. С. 21-25.
2. Джобава А. М. Организационные и экономические составляющие конкурентоспособности предприятия. *Кадры предприятия*. 2009. № 1. С. 10 -11.
3. Кіріченко О. А. Менеджмент зовнішньоекономічної діяльності: навч. посібник. 3-тє вид., переробл. і доп. К.: Знання-Прес, 2002. 384 с.
4. Кибанов А. Я. Управление персоналом организации. М.: ИНФРА-М, 2002. 638 с.
5. Ареф'єва О. В. Кадрова складова в системі економічної машинобудівних підприємств. *Актуальні проблеми економіки*. 2008. № 11. С. 95-100.
6. Логінова Н. І. Місце кадрової безпеки в економічній безпеці підприємства. *Коммунальное хозяйство городов*. 2009. № 87. С. 371-376.
7. Петров М. І. Економічна безпека підприємства: сутність, трактування, точки зору. *Менеджер*. 2002. №1(17). С. 67-71.
8. Козаченко Г. В., Пономарьов В. П., Ляшенко О. М. Економічна безпека підприємства: сутність та механізм забезпечення: монографія. Київ: Лібра, 2003. 280 с.
9. Чередниченко Н. В. Кадрова безпека як складова частина економічної безпеки підприємства. *Управління фінансово-економічною безпекою: матеріали науково-практичної конференції, 28 серпня 2009 року*. Суми: СумДУ, 2009. С. 51-53.
10. Сладкевич В. П., Чернявський А. Д. Сучасний менеджмент організацій. Київ: МАУП, 2007. 448 с.
11. Живко З. Б. Кадрова безпека в системі економічної безпеки підприємства. *Науковий вісник. Одеський національний економічний університет. Всеукраїнська асоціація молодих науковців*. Науки: економіка, політологія, історія. 2013. № 20 (199). С. 127-135.

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
РАДІОЕЛЕКТРОНІКИ

МАТЕРІАЛИ 23-го МІЖНАРОДНОГО
МОЛОДІЖНОГО ФОРУМУ

«РАДІОЕЛЕКТРОНІКА І МОЛОДЬ
У XXI СТОЛІТТІ»

16 – 18 квітня 2019 р.

Том 10

**КОНФЕРЕНЦІЯ
«АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ЕКОНОМІЧНОЇ
КІБЕРНЕТИКИ ТА ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ»**

Харків 2019

23-й Міжнародний молодіжний форум «Радіоелектроніка і моладь у XXI столітті», 36. матеріалів форуму. Т. 10. – Харків: ХНУРЕ, 2019. – 186 с.

В збірник включені матеріали 23-го Міжнародного молодіжного форуму «Радіоелектроніка і моладь у XXI столітті».

Видання підготовлено кафедрою економічної кібернетики та управління економічною безпекою Харківського національного університету радіоелектроніки

61166 Україна, Харків, просп. Науки, 14
тел./факс: (057) 7021397

E-mail: info@nure.ua

© Харківський
національний університет
радіоелектроніки (ХНУРЕ), 2019

Програмний комітет конференції

Нолозова Т.В.	д.е.н., проф. кафедри ЕК ХНУРЕ
Костін Ю.Д.	д.е.н., проф. кафедри ЕК ХНУРЕ
Соколова Л.В.	д.е.н., проф. кафедри ЕК ХНУРЕ
Гурін В.М.	д.т.н., проф. кафедри ЕК ХНУРЕ
Кирий В.В.	к.е.н., доц. кафедри ЕК ХНУРЕ
Мурзабулатова О.В.	ст. викл. кафедри ЕК ХНУРЕ

ТЕХНІЧНІ ЗАСОБИ ЗАХИСТУ ІНФОРМАЦІЇ З ОБМЕЖЕННЯМ ДОСТУПУ

Покась А.В.

Науковий керівник – ст. викладач Солюдкий В.С.

Харківський національний університет радіоелектроніки

(61166, м. Харків, просп. Науки, 14, каф. Економічної кібернетики та

управління економічною безпекою, тел.(057) 702-14-90)

e-mail: anna.pokas@gmail.com

The guarantee of human and citizen's right to information is a sign of the democratic state of the state. Although this is only valid from the second half of the twentieth century. found its legal consolidation in international law and was reduced to the ability of citizens to know about political institutions and processes, their functioning in their own state and in the world. In the early 40% of the twentieth century, the content of the right to information began to be interpreted much wider, as a pledge of social, economic, cultural and only the ultimate political development of each person.

Важливим елементом попередження комп'ютерних злочинів у фінансовій діяльності стає застосування сучасних технічних засобів захисту інформації (під захистом розуміється обмеження доступу чи використання всієї або частини комп'ютерної системи). У Положенні про технічний захист інформації в Україні зазначено: технічний захист інформації з обмеженням доступом в автоматизованих системах і засобах обчислювальної техніки спрямовано на запобігання порушенню цілісності інформації з обмеженням доступом та її просочення шляхом:

- несанкціонованого доступу;
- приймання й аналізу побічних електромагнітних випромінювань і наводок;
- використання закладних пристроїв;
- впровадження комп'ютерних вірусів та іншого впливу.

Технічний захист інформації з обмеженням доступом в автоматизованих системах і засобах обчислювальної техніки, призначених для формування, пересилання, приймання, перетворення, відображення та зберігання інформації, забезпечується комплексом конструкторських, організаційних, програмних і технічних заходів на всіх етапах їх створення й експлуатації.

Основними методами та засобами технічного захисту інформації з обмеженням доступом в автоматизованих системах і засобах обчислювальної техніки є:

- використання захищеного обладнання;
- регламентування архітектури автоматизованих систем і засобів обчислювальної техніки;

- інженерно-технічне оснащення споруд і комунікацій, призначених для
- експлуатації автоматизованих систем і засобів обчислювальної техніки;

– пошук, виявлення і блокування закладних пристроїв.

До основних засобів захисту інформації можна віднести такі:

- фізичні засоби;
- апаратні засоби;
- програмні засоби;
- апаратно-програмні засоби;
- організаційні методи.

Найпростіший і надійний спосіб захисту інформації від загроз несанкціонованого доступу (НСД) – режим автономного використання ПК одним користувачем у спеціально виділеному приміщенні при відсутності сторонніх осіб. У цьому випадку роль замкненого контуру захисту виконує виділене приміщення, а фізичний захист – вікна, стіни, підлога, стеля, двері. Якщо стіни, стеля, підлога і двері міцні, підлога не має люків, які з'єднуються з іншими приміщеннями, вікна і двері обладнані охоронною сигналізацією, то стійкість захисту буде визначатись технічними характеристиками охоронної сигналізації при відсутності користувача в неробочий час.

У робочий час, коли ПК працює, можливий вигідк інформації каналами побічного електромагнітного випромінювання. Для усунення такої загрози здійснюється спеціальні дослідження щодо апаратних засобів та їх випромінювання, основним змістом яких є атестування та категоризування засобів і об'єктів електронно-обчислювальної техніки (ЕОТ) з видачею відповідного дозволу на експлуатацію. Крім того, двері приміщення повинні бути обладнані механічним або електромеханічним замком. У деяких випадках, коли відсутня охоронна сигналізація, на період тривалого відсутності користувача ПК для підвищення безпеки доцільно системний блок і машинні носії інформації зберігати в сейфі. Спектр сучасних фізичних засобів захисту дуже широкий. До цієї групи засобів захисту належать також різні засоби екранування робочих приміщень та каналів передачі даних.

Список використаних джерел:

1. Про Інформацію : Закон України від 2 жовтня 1992 р. № 2657-ХІІ // Відомости Верховної Ради України. 1992. – № 48. – Ст. 650 (із змінами, внесеними Законом України від 11 травня 2004 р. № 1703-ІV).
2. Беляков К. І., Мірошник Ю. П. Проблеми законодавчого регулювання у сфері користування інформацією з обмеженням доступом в Україні // Держава і право. – 2001. – № 12. – Ст. 190-197.